

İlaç Sektörüne Farklı Bir Bakış: Acil Tıp Hekimlerinin Gözünden İlaç Sektörü

A Different Perspective on Emergency Medicine: Pharmaceutical industry with a view of the Emergency Physicians

Bora Kaya, Hüseyin Cahit Halhallı

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Kocaeli, Türkiye

ÖZ

GİRİŞ ve AMAÇ: Çalışmamızda acil servis hekimlerinin bakış açısı ile ilaç sektörü çalışmalarının tanımlaması ve hekimlerin sektör ile ilgili bilgi düzeylerinin ilk defa değerlendirilmesiyle Acil Tıp ve ilaç sektörü arasındaki iletişimin artırılmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM ve GEREÇLER: Araştırma 21-24 Kasım 2019 tarihinde Antalya'da yapılan 15. Acil Tıp Kongresi katılımcıları olan hekimler ile yüz yüze yazılı anket yoluyla yapılmıştır. Bilgi içeren sorulara göre 20 puan üzerinden "İlaç Sektörü Bilgi Düzeyi Puanı" (İSBP) bulunmuş ve değerlendirmeler bu puanlama üzerinden yapılmıştır.

BULGULAR: Tüm katılımcıların İSBP ortalaması $3,74 \pm 3,31$ (0 – 14) olarak bulundu. Otuz iki (23,19%) katılımcının İSBP'si sıfırdı. Devlet hastanesinde çalışan hekimlerin İSBP'leri tıp fakültesinde çalışanlara göre istatistiksel olarak daha yüksek bulundu ($p=0,022$). Bununla birlikte eğitim araştırma hastanesinde çalışan hekimlerin puanları diğer iki birim ile benzer olarak bulundu. İSBP'ler arasında cinsiyet, yeşil alanda görev yapma, bölge, görev, ilaç mümessili tanıtım alanı için tüm alanlar cevabı vermiş olmak, acil serviste tanıtımı zorlaştıran etkenlere işaretlenen seçenek sayısı, ilaç sektörleri temsilcilerinin acil servis hekimlerine ulaşma zorluğu hakkındaki düşünceler ve ziyaret eden temsilci kademesi açısından istatistiksel farklılık izlenmedi.

TARTIŞMA ve SONUÇ: Acil tıp hekimlerinin ilaç sektörü ile ilgili bilgisi düşüktür ve bilgi almaya ihtiyaçları olduklarını belirtmektedirler. Acil tıp ile ilaç sektörü verimli çalışmak için stratejik anlamda yeni yöntemler üzerinde daha fazla çalışmalıdır.

Anahtar Kelimeler: acil tıp, ilaç sektörü, tıbbi mümessil

ABSTRACT

INTRODUCTION: In our study, it was aimed to contribute to the increase of communication between Emergency Medicine and the pharmaceutical sector by defining the pharmaceutical sector studies from the perspective of emergency physicians and evaluating for the first time the knowledge levels of physicians about the sector.

METHODS: The research was conducted through a written questionnaire with physicians who were the participants of the Emergency Medicine Congress held in Antalya on 21-24 November 2019. According to the questions containing information, a "Pharmaceutical Sector Knowledge Level Score" was found out of 20 points and evaluations were made based on this score.

RESULTS: The average score of all participants was 3.74 ± 3.31 . Physicians working in public hospitals were found to have statistically higher scores than those working at medical faculties. However, the scores of the physicians working in the training and research hospital were found to be similar to the other two units. Among the scores, gender, working in the green area, region, duty, pharmaceutical agent promotion area have answered all areas, the number of options marked on the factors that make the promotion difficult in the emergency department, the opinions about the difficulty of reaching the emergency department physicians of the pharmaceutical sector representatives and the visiting representative level there was no statistical difference in terms of.

DISCUSSION AND CONCLUSION: Emergency physicians have low knowledge about the pharmaceutical industry and they state that they need to get information. In order to work efficiently, the emergency medicine and pharmaceutical industry should work more strategically on new methods.

Keywords: emergency medicine, pharmaceutical industry, pharmaceutical representative

İletişim / Correspondence:

Uzm. Dr. Bora Kaya

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Kocaeli, Türkiye

E-mail: drborakaya@hotmail.com

Başvuru Tarihi: 27.12.2020

Kabul Tarihi: 06.03.2021

GİRİŞ

İlaç sektörü, beşerî ve veteriner hekimlikte tedavi edici, koruyucu ve tanı amaçlı olarak kullanılan sentetik, bitkisel, hayvansal ve biyolojik kaynaklı kimyasal maddeleri farmasötik teknolojiye uygun olarak üreterek tedaviye sunan bir sanayi dalıdır (1). Dünya İlaç Pazarı 2016 yılında 1,10 trilyon dolara ulaşırken, Türkiye 2016 yılında dünyada 16. sıradadır (2). Türkiye ilaç pazarı 2018 yılında hastane ve eczane kanalında değer ölçeğinde %26,1 büyüme ile 30,94 milyar TL'ye ulaşmıştır. Kutu ölçeğinde ise %3,6 artış ile 2,30 milyar kutu satış gerçekleşmiştir (3). Dünyanın en büyük 10 ilaç üreticisinin tümünün Türkiye pazarına satışı bulunmaktadır. İlk üç sırada bulunan Pfizer, Novartis ve Sanofi'nin Türkiye'de üretim tesisleri de yer almaktadır (4).

Öte yandan 2017 yılında kamu hastanelerinde yapılan toplam muayene sayısı 357.748.167 olmuştur. Kamu hastanelerinde yapılan toplam acil muayene sayısı 101.473.472'dir. Bu sayının 91.991.243'ü acil, 9.482.499'u çocuk acil muayene sayısıdır. 2017 yılında yapılan toplam muayene sayısının %28,36'sı acil muayenesi iken A1 rolündeki hastanelerin acil muayeneleri incelendiğinde bu oranın %38,5'e kadar çıktığı görülmektedir (5).

Bilgi paylaşımı, kurumsal verimliliği ve performansı artırmada önemli bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Kuruluşlar arasında bilgi paylaşımı kamu ve özel sektör kuruluşları için önemli bir stratejik faaliyettir (6). İlaç sektörünün temsilcileri olan ürün tanıtım elemanlarının Acil Tıp konusunda bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve ilaç sektörü ile Acil Tıp arasında iletişim ve bilgilendirmeyi artıracak yeni yöntemler üzerinde çalışılması gerektiği bir çalışmada gösterilmiştir. Ancak çalışmada yalnız ilaç sektörü çalışanlarının bilgi düzeyi değerlendirilmiştir (7).

Çalışmamızda acil servis hekimlerinin bakış açısı ile ilaç sektörü çalışmalarının tanımlaması ve hekimlerin sektör ile ilgili bilgi düzeylerinin ilk defa değerlendirilmesiyle Acil Tıp ve ilaç sektörü arasındaki iletişimin artırılmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırma 21-24 Kasım 2019 tarihinde Antalya'da yapılan 15. Acil Tıp Kongresi katılımcıları olan hekimler ile yazılı anket yoluyla yapılmıştır. Çalışma öncesinde Türkiye Acil Tıp Derneği yönetim kurulundan ve etik kuruldan onay alınmıştır. Daha önce benzer çalışma bulunmadığından anket formu yazarlar tarafından hazırlanmıştır. Anketler acil serviste aktif olarak çalışan ve ankete katılmayı onaylayan tüm hekimler dahil edilerek, çalışma konusunda bilgilendirilmiş acil tıp uzmanı anketörler tarafından yüz yüze doldurulmuştur.

Benzer çalışma bulunmadığından anket soruları yazarlar tarafından hazırlanmıştır. Ankette hekimlerin çalıştıkları birim, hastane tipi, bölge, görev, acil ile ilgili sayısal bilgiler, ilaç tanıtım kuralları, sektör çalışmaları ile ilgili kişisel görüşler gibi konularda sorular yöneltilmiştir. Anket başlangıcında ve sonunda ilaç sektörü konusundaki bilgi düzeyi konusunda katılımcının özgüveni için tutarlılıkta kullanılan iki adet soru bulunmaktadır. İlaç sektörü konusunda bilgi düzeyini ölçen 5 adet soru da bulunmaktadır. Sorulara verilen cevaplara göre 20 puan üzerinden "İlaç Sektörü Bilgi Düzeyi Puanı" (İSBP) bulunmuş ve değerlendirmeler bu puanlama üzerinden yapılmıştır. Puanlar 20'ye yakın olduğunda ilaç sektörüne ilişkin bilgi düzeyleri o derece iyi, 0'a yakın olduğunda ise o derece düşük olduğu kabul edilmiştir. "Türkiye ilaç pazarının toplam satış değeri kaç TL olabilir?" sorusuna (bilgi sorusu 1) 20-40 milyar TL arası cevaplar için dört puan, 10-20 milyar TL veya 32-50 milyar TL arası verilen cevaplar için bir puan, diğer tüm cevaplar için sıfır puan verildi. "Türkiye'de 2019 yılında kaç kutu ilaç satılmış olabilir?" sorusuna (bilgi sorusu 2) 1-3 milyar kutu arası cevaplar için dört puan, 500 milyon kutu ile 1 milyar kutu arası veya 3-4 milyar kutu arası verilen cevaplar için iki puan, diğer tüm cevaplar için sıfır puan verildi. "2019 itibarıyla son 12 ayda pazarda değer bazında en çok satışa sahip ilk üç tedavi grubu hangileri olabilir?" sorusunda (bilgi sorusu 3) üç ilaç grubunu bilenlere dört puan, iki ilaç grubunu bilenlere iki puan, bir ilaç grubunu bilenlere bir puan ve diğerlerine sıfır puan verildi. "Dünyada 193 resmi ülke vardır. İlaç pazarında mali anlamda Türkiye kaçınıcı sırada olabilir?" sorusuna (bilgi sorusu 4) 16-19 arası cevaplar için dört puan, 14-

15-20-21 cevapları için iki puan ve diğer tüm cevaplar için sıfır puan verildi. “Dünyanın en büyük üç ilaç üreticisinin ne kadarının Türkiye pazarına satışı bulunuyor olabilir?” sorusuna (bilgi sorusu 5) “üçü de” cevabı için dört puan, “ikisi” cevabı için iki puan, “teki” cevabı için bir puan ve diğer cevaplar için sıfır puan verildi. Toplanan verilerden sonra tüm parametreler ile İSBP arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Anket içeriğinde genel anlamda ankete katılanla ilgili veriler, çalışılan hastanelerin sektör çalışanları için gösterdiği yaklaşımların yanında hekimlerin ilaç sektörünün çalışma stratejilerini değerlendireceği sorular ve sektör ile ilgili bilgi düzeyini ölçmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır.

Tüm analizler SPSS v21 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) programında yapıldı. Nicel veriler ortalama \pm standart sapma ve ortanca (en küçük değer – en büyük değer) ile özetlenirken, nitel veriler sıklık (yüzde) olarak verildi. Bağımlı nitel değişkenlerin analizinde Marjinal Homojenlik testi kullanıldı. Nicel verilerin normal dağılıma uygunluk kontrolü Kolmogorov-Smirnov testi ile yapıldı. Gruplar arası karşılaştırmalar grup sayısına göre Mann Whitney U testi veya Kruskal Wallis testi ile yapıldı. İkili karşılaştırmalar için Bonferroni düzeltmesi kullanıldı. Değişkenler arası ilişkinin incelenmesinde Spearman korelasyon katsayısından faydalandı. $p < 0,05$ değerleri istatistiksel olarak önemli kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 138 hekimin 96’sı (70,07%) erkek ve 41’i (29,93%) kadındı. Yaş ortalaması $31,92 \pm 6,85$ (23–55) olarak bulunurken, acil serviste görev yapılan süre $6,32 \pm 6,09$ (1–32) yıl olarak saptandı. Katılımcıların 34,78%’i asistan olarak çalışmakta iken, 28,99%’u uzman hekim ve 24,64%’ü pratisyen hekim olarak görev yapıyordu. Katılımcıların büyük bir kısmı (71,01%) eğitim araştırma hastanesinde görev yapmakta iken, onu 14,49% ile tıp fakültesi ve 12,32% ile devlet hastanesi izledi. Katılımcıların çoğunluğu (55,80%) Marmara Bölgesi’nde görev yapıyor iken, 18,84%’ü Karadeniz Bölgesi’nde görev yapıyordu. Anketin ilk sorusu olan “İlaç sektörü hakkında bilginizin ne düzeyde olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna 79 (57,25%) kişi “orta” cevabını verirken, 49 (35,51%) kişi “düşük” olarak cevapladı.

Katılımcıların 48,55%’i acil serviste bakılan ortalama hasta sayısını 1000’in üzerinde olarak beyan etti. Katılımcıların 25,19%’u acil serviste ilaç sektörü temsilcilerinin tanıtım ilkelerini düzenleyen bir belge mevcut olduğunu beyan etti. Yeşil alanda primer görev yapanların oranının 65,22% olduğu görüldü. “Acil servisiniz içerisinde hangi alanlarda ilaç mümessilleri tanıtım yapabilir?” sorusuna en sık verilen cevaplar 52,90% ile “yeşil alan” ve 51,45% ile “doktor odası” oldu. Katılımcıların 27,54%’ü tüm alanlarda tanıtım yapılabileceğini söylerken, 5,07%’si hiçbir alanda tanıtım yapılamayacağını söyledi. “Acil serviste ilaç sektörü temsilcileri ile en iyi iletişim kuracağınızı düşündüğünüz alan neresi?” sorusuna katılımcıların 68,61%’i “doktor odası” cevabını verdi. Acil serviste tıbbi tanıtımı zorlaştıran etkenlerin başında yoğunluk (94,16%) görülürken, diğer en sık neden olarak fiziki şartlar (53,28%) gösterildi (Tablo 1).

İlaç sektörü bilgi puanı için sorulara göre dağılım Tablo 2’de verilmiştir. Bilgi sorusu 1’den sıfır puan alanlardan 48 kişi, bilgi sorusu 2’den sıfır puan alanlardan 41 kişi, bilgi sorusu 3’den sıfır puan alanlardan 24 kişi, bilgi sorusu 4’den sıfır puan alanlardan 29 kişi ve bilgi sorusu 5’den sıfır puan alanlardan 47 kişi soruyu boş bırakmıştır.

İlaç sektörü temsilcilerinin çalışma zamanı için en sık olarak “sabah” (39,71%) cevabı verildi. İlaç temsilcilerin çalışma sıklığı için 51,82% oranında “haftada bir” cevabı verilirken, katılımcıların 5,11%’i “her gün” cevabını verdi. Katılımcıların 61,76%’sı ilaç sektörü temsilcilerinin acil servis hekimlerine ulaşımının diğer branşlara göre daha kolay olduğunu belirtti. Ancak katılımcıların 46,72%’si ilaç sektörü temsilcilerinin acil hekimlerine diğer branşlara göre daha az çalıştığını beyan etti. Katılımcıların 70,59%’u ilaç sektörü tanıtımlarının hasta bakımını aksattığını düşünmediğini söyledi. İlaç sektöründen en sık destek beklenen alan 92,70% ile “kongre” oldu. Katılımcıların 98,54%’ü ilaç mümessili tarafından ziyaret edilirken, 54,74%’ü bölge müdürü tarafından, 37,23%’ü ürün müdürü tarafından ziyaret edildiğini beyan etti (Tablo 3).

Tablo 1. Katılımcıların ilaç sektörünün çalışma stratejileri üzerine sorulan sorulara verdiği yanıtlar

Acil serviste ilaç sektörü temsilcileri ile en iyi iletişim kuracağınızı düşündüğünüz alan neresi?	
Yeşil poliklinik	13 (9,49%)
Sarı poliklinik	5 (3,65%)
Kırmızı alan	1 (0,73%)
Müşahede alanı	3 (2,19%)
Doktor odası	94 (68,61%)
Kantin	4 (2,92%)
Diğer	17 (12,41%)
Acil serviste tıbbi tanıtımı zorlaştıran etkenler nelerdir?	
Yoğunluk	129 (94,16%)
Hastane yönetimlerinin tutumu	21 (15,33%)
Güvenlik görevlilerinin tutumu	7 (5,11%)
İlaç sektörü temsilcilerinin tutumu	36 (26,28%)
Fiziki şartlar	73 (53,28%)
Eğitim veya idari sorumluların tutumu	9 (6,57%)
Diğer	5 (3,65%)
İlaç sektörü temsilcileri acil serviste hangi saatlerde çalışmalıdır?	
Sabah	54 (39,71%)
Öğleden önce	19 (13,97%)
Öğlen saatinde	28 (20,59%)
Öğleden sonra	9 (6,62%)
Akşam	21 (15,44%)
Gece	5 (3,68%)
İlaç sektörü temsilcileri acil servislere ne sıklıkta çalışmalıdır?	
Haftada 1	71 (51,82%)
Haftada 2	29 (21,17%)
Haftada 3	24 (17,52%)
Haftada 4	1 (0,73%)
Haftada 5	5 (3,65%)
Haftada 6	0 (0,00%)
Her gün	7 (5,11%)
Acil hekimlerine ulaşım sizce diğer branşlara göre...	
Daha kolay	84 (61,76%)
Daha zor	26 (19,12%)
Fark yok	26 (19,12%)
İlaç sektörü temsilcileri acil hekimlerine, diğer branşlara göre...	
Daha az çalışıyor	64 (46,72%)
Daha çok çalışıyor	15 (10,95%)
Fikrim yok	58 (42,34%)
Hafta sonu veya bayram günü gibi günlerde ilaç sektöründen tanıtım alıyor musunuz?	
Hayır	90 (65,69%)
Evet	47 (34,31%)
Acil hekimlerine ilaç sektöründen tanıtım yapılması hasta bakımını aksatıyor mu?	
Hayır	96 (70,59%)
Evet	40 (29,41%)

Tablo 2. İlaç Sektörü Bilgi Puanı için sorulara göre alınan puanların dağılımı

Bilgi sorusu 1	0,65 ± 1,33
0	108 (78,26%)
2	15 (10,87%)
4	15 (10,87%)
Bilgi sorusu 2	0,77 ± 1,46
0	105 (76,09%)
2	13 (9,42%)
4	20 (14,49%)
Bilgi sorusu 3	0,26 ± 0,50
0	106 (76,81%)
1	28 (20,29%)
2	4 (2,90%)
4	0 (0,00%)
Bilgi sorusu 4	0,39 ± 0,96
0	116 (84,06%)
2	17 (12,32%)
4	5 (3,62%)
Bilgi sorusu 5	1,67 ± 1,65
0	49 (35,51%)
1	30 (21,74%)
2	18 (13,04%)
4	41 (29,71%)
Veriler ortalama ± standart sapma veya sıklık (yüzde) olarak verilmiştir.	

Tablo 3. İlaç Sektörü Bilgi Puanı için karşılaştırma sonuçları

	n	Ortalama ± Std Sapma	Ortanca (En küçük - En büyük)	p
Toplam	138	3,74 ± 3,31	3 (0 - 14)	N/A
Cinsiyet				
Kadın	41	3,15 ± 2,99	3 (0 - 10)	0,198 ⁽¹⁾
Erkek	96	4,01 ± 3,43	4 (0 - 14)	
Yeşil alanda primer görev yapıyor musunuz?				
Hayır	48	3,23 ± 2,98	3 (0 - 13)	0,224 ⁽¹⁾
Evet	90	4,01 ± 3,45	4 (0 - 14)	
Çalıştığı birim				
Tıp fakültesi ^a	20	2,45 ± 2,96	1 (0 - 10)	0,022 ⁽²⁾
Devlet hastanesi ^b	17	5,29 ± 3,29	4 (0 - 14)	
Eğitim araştırma hastanesi ^{ab}	98	3,71 ± 3,32	3 (0 - 13)	
Çalıştığınız hastane ülkemizin hangi bölgesinde yer alıyor?				
Marmara	77	3,65 ± 3,44	3 (0 - 13)	0,526 ⁽²⁾
Karadeniz	26	4,23 ± 2,85	4 (0 - 10)	
İç Anadolu	11	4,36 ± 2,98	5 (1 - 11)	
Güneydoğu Anadolu	13	3,38 ± 4,03	2 (0 - 14)	
Ege & Akdeniz	11	3,00 ± 3,07	3 (0 - 9)	
Görevi				
Pratisyen	34	4,94 ± 3,72	4 (0 - 13)	0,118 ⁽²⁾
Asistan	48	3,02 ± 2,69	3 (0 - 10)	
Uzman	40	3,80 ± 3,41	3,5 (0 - 14)	
Uzman öğretim üyesi ve üstü	16	3,19 ± 3,35	3 (0 - 11)	
Acil servisiniz içerisinde hangi alanlarda ilaç mümessilleri tanıtım yapabilir?				
Tüm Alanlar	38	3,82 ± 3,08	4 (0 - 10)	0,661 ⁽¹⁾
Diğer Cevaplar	100	3,71 ± 3,40	3 (0 - 14)	
Acil serviste tıbbi tanıtımı zorlaştıran etkenler nelerdir?				
Bir seçenek	46	3,11 ± 3,16	3 (0 - 13)	0,069 ⁽¹⁾
Birden fazla seçenek	91	4,10 ± 3,34	4 (0 - 14)	
Acil hekimlerine ilaç sektörü temsilcilerinin ulaşımı sizce diğer branşlara göre...				
Daha kolay	84	3,71 ± 3,31	3 (0 - 14)	0,336 ⁽²⁾
Daha zor	26	3,27 ± 3,07	2,5 (0 - 13)	
Fark yok	26	4,58 ± 3,47	4,5 (0 - 10)	
Son 1 yıl içerisinde hangi kademelerdeki ilaç sektörü temsilcisinden ziyaret aldınız?				
Mümessil	47	4,38 ± 3,35	4 (0 - 12)	0,345 ⁽²⁾
Bölge müdürü	26	3,23 ± 3,25	2,5 (0 - 11)	
Ürün müdürü	31	3,65 ± 3,86	3 (0 - 14)	
Diğer üst düzey temsilci	33	3,42 ± 2,66	3 (0 - 10)	

Aynı harfler gruplar arasında istatistiksel farklılık olmadığını ifade eder.
(1) Mann-Whitney U testi (2) Kruskal-Wallis testi

Tüm katılımcıların İSBP ortalaması 3,74±3,31 (0-14) olarak bulundu. Otuz iki (23,19%) katılımcının İSBP'si sıfırdı, bunların 17 tanesi beş soruyu da boş bırakmıştı. Devlet hastanesinde çalışan hekimlerin İSBP'leri tıp fakültesinde çalışanlara göre istatistiksel olarak daha yüksek bulundu (p=0,022). Bununla birlikte eğitim

araştırma hastanesinde çalışan hekimlerin puanları diğer iki birim ile benzer olarak bulundu. İSBP'ler arasında cinsiyet, yeşil alanda görev yapma, bölge, görev, ilaç mümessili tanıtım alanı için tüm alanlar cevabı vermiş olmak, acil serviste tanıtımı zorlaştıran etkenlere işaretlenen seçenek sayısı, ilaç sektörleri temsilcilerinin acil servis hekimlerine ulaşma zorluğu hakkındaki düşünceler ve ziyaret

eden temsilci kademesi açısından istatistiksel farklılık izlenmedi.

Anketin ilk sorusu olan “İlaç sektörü hakkında bilginizin ne düzeyde olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna 79 (57,25%) kişi “orta” cevabını verirken, 49 (35,51%) kişi “düşük” olarak cevapladı. Anketin son sorusu olan “İlaç sektörü hakkında bilgilendirilmeye ihtiyacınız olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna 12,41% “kesinlikle evet” ve 80,29% “evet” cevabı verildi. Bir katılımcı (0,73%) “kesinlikle hayır” cevabını verdi. Bilgi düzeyini “yüksek” olarak gören bireylerin 40,00%’ı bu soruyu “hayır” olarak cevapladı. Bu oran diğer gruplara göre oldukça yüksek olarak gözlemlendi. Bilgi düzeyini “orta” olarak gören bireylerin 87,34%’ü “evet” cevabını verirken, bilgi düzeyini “düşük” olarak gören bireyler 75,00% oranında “evet” cevabını verdi ($p<0,001$). “Kesinlikle hayır” cevabını veren 1 kişinin “düşük” bilgi düzeyine sahip olduğu görüldü.

TARTIŞMA

Ülkemizde ilaç endüstrisinde faaliyet gösteren yaklaşık 500 kuruluş, uluslararası standartlarda üretim yapan 81 ilaç ve 11 hammadde üretim tesisi bulunmaktadır. İlaç endüstrisi, 35 binden fazla çalışanıyla, ülkemizin artan ve yaşlanan nüfusuna 11 binden fazla ürün sunmakta, 160’tan fazla ülkeye ihracat gerçekleştirmektedir (3). Dünyadaki en büyük pazarlar ABD ve Japonya iken, büyüme tahminleri en hızlı yükselecek ülkelerin Çin, Hindistan, Brezilya, Rusya olduğunu göstermektedir. Türkiye dünyanın 16., Avrupa’nın 7. büyük ilaç sektörüne sahip ülkesi olup, önümüzdeki dönem hızlı bir büyüme yakalayabilecek ve bununla birlikte önemli yatırımlar çekecek potansiyele sahiptir (8). Halk sağlığının korunması ve sağlık hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulabilmesi güçlü bir ilaç sektörünün varlığı ile mümkündür. Ekonomik kalkınma açısından çok önemli katkılar sağlamasından ziyade savaş, epidemik hastalıklar ve olası bir ambargo gibi faktörler karşısında ülkenin ilaç ihtiyacını karşılayacak üretim yapabilen bir İlaç sektörüne sahip olması gerekmektedir (2).

Acil Tıp, tüm yaş gruplarındaki hastaları etkileyen ayrıştırılmamış tüm fiziksel ve ruhsal bozuklukların oluşturduğu hastalık ya da yaralanmaların akut ve ivedi şekillerinin önlenmesi,

tanısı, tedavisi ve yönetimi için gereken bilgi ve beceriler bütününe kapsayan tıp pratiğidir. Bunun yanında hastane öncesi ve hastanede acil tıp sistemlerinin anlaşılması ve geliştirilmesi için gerekli becerileri de içerir (9). Acil tıp ülkemizde 1993 yılında yeni bir uzmanlık olarak hükümet tarafından deklare edilirken, ilk acil tıp uzmanlığı eğitim programı Dokuz Eylül Üniversitesi’nde geliştirildi (10).

Çalışmamızda hekimlerin bilgi puanlarının düşük olması ve büyük kısmının ilaç sektörü konusunda bilgilendirmeye ihtiyaç duyduğunu açıkça ifade etmesi çalışmanın önemini bir kez daha göstermiştir. Tıp fakültesinde çalışan hekimlerin bilgi puanlarının devlet hastanesinde çalışanlara göre daha düşük olması ilaç sektörüne karşı ilginin daha düşük olduğunu gösterebilir. Kurumlara göre hekime müracaat sayılarına bakıldığında 2018 yılında toplam 782 milyon hastanın 42 milyonu üniversite hastanelerine başvurmuş olup bu düşük oran nedeni ile sektörü ve hekimlerin iletişiminin ve bilgi ihtiyaçlarının azaldığı söylenebilir (11).

ATC-1 gruplarına göre ilaç satış hacmine bakıldığında ilk üç sırada sindirim sistemi ve metabolizma, solunum sistemi ve sinir sistemi ilaçları yer almaktadır. ATC-1 gruplarına göre 1000 kişiye düşen günlük ilaç tüketim miktarında ilk üç sırada sindirim sistemi, kardiyovasküler sistem ve kan ve kan yapıcı organlarla ilişkili ilaçlar bulunmaktadır. Çalışmadaki hekimlerimizin seçimlerinde ilk üç sırada sindirim sistemi belirtilmemiş olup, kardiyovasküler gruba dahil olan antihipertansifler ikinci sırada belirtilmiştir (Tablo 4). Birinci sırada belirtilen analjezikler ise kas iskelet sistemi grubuna dahil olup sağlık bakanlığı verilerinde 7. Sırada yer almaktadır (11).

İlaç sektörü temsilcilerinin katılımcıların yarısından fazlasını haftada bir kez ziyaret ediyor olmasına rağmen bilgi düzeyi puanı sıfır olan hekimlerin oranı %35-84 aralığındadır. Bu da ilaç sektörü çalışanlarının çalışırken sektör konusunda bilgi paylaşımı yapmadığı olarak yorumlanabilir. Son bir yıl içerisinde ziyaret alan hekimlerin sadece %9,49’unun medikal müdür tarafından ziyaret edilmiş olması sektörün bu konuya daha fazla önem vermesi gerektiğinin göstergesidir.

Tablo 4. Pazarda değer ölçüğünde tedavi grupları (12)

Anketteki hekimlerin belirttiği tedavi grupları (%)	Gerçekte olan tedavi grupları (%)		
Analjezik	85,96	Onkolojik ilaçlar	13,1
Antibiyotik	78,07	Antibiyotikler	8,2
Hipertansiyon	22,93	Kardiyovasküler ilaçlar	7,5
Üst solunum yolu ilaçları	19,30	Kan ürünleri	7,0
Proton pompa inhibitörleri	16,67	Sinir sistemi ilaçları	6,7
Miyorelaksanlar	13,16	Antidiyabetikler	6,5

Başka bir çalışmada tıbbi mümessiller acil hekimlerine ulaşımın diğer uzmanlardan daha zor olduğu belirtilmişse de (7) çalışmamızda hastanelerin çoğunda özel bir düzenleyici belge olmadığı, tanıtım yapılamaz cevabını seçen hekimlerin oranının çok düşük olduğu (%5,07) ve mümessillerin acil hekimine ulaşımının diğer branşlara göre daha kolay olarak görüldüğü bulunmuştur. Tanıtım yapılabilen alanlarda yeşil alan ve doktor odasının yakın oranda olması dikkat çekicidir. Bu bilgi ilaç sektörü planlayıcılarının poliklinik alanı dışında olan doktor odalarında da tanıtım ve bilgilendirme stratejileri üzerine çalışması için önemlidir.

Çalışmaları zorlaştıran etkenlerde yoğunluk, fiziki şartlar ve sektör temsilcilerinin tutumu ilk üç sırayı almaktadır. Sektörün etkileyebileceği tek seçenek olan temsilcilerin tutumu kısmı için yeni çalışma prensipleri geliştirilmelidir. Tercih edilen çalışma zamanı olarak ilk sırada sabah seçilmiş olup başka bir çalışmada ise hekimlerle en iyi diyalog zamanı tıbbi mümessiller tarafından akşam ve gece olarak bildirilmiştir. Hekimlerin büyük çoğunluğu haftada 1 kez ziyaret almakta olup nöbetli çalışılan bir branş olan acil tıp için bu değer oldukça düşüktür. Ayrıca hekimlerin çoğunluğu bayram ve hafta sonu gibi sadece acillerin çalıştığı günlerde ziyaret almadıklarını da belirtmiştir.

Çalışma her ne kadar kongre katılımcıları arasında yapılmış da olsa katılımcıların çoğunluğunun Marmara bölgesinde görev yapıyor olması ve günlük 1000 üzeri hasta bakan acillerde çalışıyor olması çalışmanın kısıtlılıklarındandır. Ayrıca konu üzerine ülkemizde yapılmış neredeyse hiç çalışma olmayışı da önemli bir kısıtlılıktır.

SONUÇ

Acil tıp hekimlerinin ilaç sektörü ile ilgili bilgisi düşüktür ve bilgi almaya ihtiyaçları olduklarını belirtmektedirler. Acil tıp ile ilaç sektörü verimli çalışmak için stratejik anlamda yeni yöntemler üzerinde daha fazla çalışmalıdır.

KAYNAKLAR

1. TC Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü. Türkiye ilaç sektörü strateji belgesi ve eylem planı 2015-2018. <https://www.titck.gov.tr/Dosyalar/Ilac/SaglikEndustrileriKoordinasyon/EK-1%20T%C3%BCrkiye%20%C4%B0la%C3%A7%20Sekt%C3%B6r%C3%BC.pdf> (ET:19.06.2020)
2. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu 2018-2022 Stratejik Planı. <https://titck.gov.tr/storage/Archive/2018/dynamicModulesAttachment/884b5ed7-8b2d-4646-b7a3-1c6914c3aa89.pdf> (ET:19.06.2020)
3. İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası. Türkiye İlaç Sektörü 2018. <http://ieis.org.tr/ieis/tr/sektorraporu> 2018. (ET:19.06.2020)
4. KPMG İlaç Sektörel Bakış 2018. <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2019/04/sektorel-bakis-2019-ilac.pdf> (ET:19.06.2020)
5. Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü İstatistik Analiz Raporlama ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığı. "Her branşta ilk 100 hastane" 2017 Yılı Kamu Hastaneleri Poliklinik, Yatış, Yoğun Bakım, Ameliyat, Acil Servis ve Doğum Sayıları. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/23495,her-bransta-ilk-100-hastane---2017-yili-kamu-hastaneleri-muayene-yatis-yogun-bakim-ameliyat-acil-servis-ve-dogum-sayilari2pdf.pdf?0> (ET:19.06.2020)
6. Yang, Tung-Mou & Maxwell, Terrence. (2011). Information-Sharing in Public Organizations: A Literature Review of Interpersonal, Intra-Organizational and Inter-Organizational Success Factors. Government Information Quarterly - GOVT INFORM QUART. 28. 164-175. 10.1016/j.giq.2010.06.008.
7. Kaya, B., Yiğit, Y., Güneysel, Özlem, Yılmaz, S. (2018). A different view of Emergency Medicine: Emergency medicine with a view of the pharmaceutical industry. Kocaeli Medical Journal. 7(3), 1-7. <https://doi.org/10.5505/ktd.2018.36002>
8. Türkiye İlaç Sektörü Vizyon 2023 Raporu. Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği 2012. <https://www.aifd.org.tr/wp-content/uploads/2017/03/AIFD-VIZYON-2023-RAPORU.pdf> (ET:19.06.2020)
9. Suter RE. Emergency medicine in the United States: a systemic review. World J Emerg Med. 2012;3(1):5.
10. Cevik A, Rodoplu U, Holliman CJ. Update on the development of emergency medicine as a specialty in Turkey. Eur J Emerg Med. 2001;8(2):123-129.
11. TC Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Sağlık İstatistikleri Yıllığı.2018

<https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/36134,siy2018trpdf.pdf?0> (ET:19.06.2020)
12. İlaç İşverenleri Sendikası Temel Göstergeler Türkiye İlaç Pazarı. <http://www.ieis.org.tr/ieis/tr/indicators/33/turkiye-ilac-pazari>. (ET:19.06.2020)